

MI AZ A MÁLENKIJ ROBOT EMLÉKTÚRA?

A Malenkij Robot Emléktúra **Kosztra Gábor történelemszakos tanár 2014-ben felvetett ötlete alapján indult el**. Felesége nagymarosi, akinek a nagyszülei megjárták a málenkij robotot.

Az első túra 2015 januárjában volt. Ezen hárman indultak el, melyet végül ketten teljesítettek, Kosztra Gábor és Jolánkai Máté. Mindketten feleségük révén voltak érintettek, személyes kötődésük egyiküknek sem volt.

A túra **három nap alatt teszi meg a Nagymaros és Kál-Kápolna vasútállomás közötti 134 kilométeres távot**. Az útvonal igyekszik követni azt az útvonalat, melyen az elhurcoltak is mentek 1945 januárjában. A túra a kál-kápolnai vasútállomáson ér véget, ahol **12 sváb település elhurcolt lakosait vagonírozták** be 1945 januárjában.

2015 óta a túrát minden évben megszervezik. Egy alkalom maradt el csupán, a pandémia miatt, 2021-ben. **Így az idei túra lesz a 10. emléktúra, ami pont az elhurcolás 80. évfordulójára esik.** A túrán résztvevők száma folyamatosan növekedett, az érintett 12 településből egyre több lett annak részese. Először Kismaros és Kompolt csatlakozott 2017-ben, majd Zebegény 2018-ban. 2019-ben csatlakozott Berkenye és Szendehely, majd 2022-ben Kerecsend és Vecsés. 2023-tól Iklad is résztvevője a megemlékezésnek, és az idei évben az a cél, hogy a további 4 település is csatlakozzon, és ezzel **az emlékművön megtalálható mind a 12 település részt vegyen ezen a rendhagyó megemlékezésen.**

A túra két elemből épül fel. Egyrészt **vannak a három napos túrán résztvevő megemlékezők**, létszámuk 20-30 fő volt eddig. Másrészt **rövidebb szakaszokra is lehet csatlakozni**. Ennek keretében több érintett település iskolásai is együtt gyalognak a résztvevőkkel egy rövid szakaszon, de **bárkit örömmel látunk**, aki ezzel a rövid távval **szerezne a megemlékezésen részt venni**. A rövidebb távokhoz fix pontokon és időpontokban lehet csatlakozni. Ennek a lehetőségnek köszönhetően az utóbbi években már száznál több résztvevője volt az emléktúrának.

A három napos túrán résztvevők között akadnak olyanok, akik elkezdik, de csak a második, esetleg a harmadik alkalommal sikerül végigmenniük, vannak, akik elsőre megcsinálják, és nem jönnek többet, és **olyanok is vannak, akik csatlakozás után minden évben mennek már velük**. Ez lett a kemény mag, akik tavaly megalapították a **Málenkij Robot Emléktúra Egyesületet**, és szervezik ezt a civil kezdeményezésű programot.

A túra **minden év január első hétvégéjén indul** három dunakanyari sváb településről: **Zebegényből, Nagymarosról és Kismarosról**, és három nap alatt ér a végállomásra, Kál-Kápolnára. **Az út összesen 134 km.** Ott megemlékeznek az áldozatokról, majd hazatérnek a résztvevők.

Bárki, akinek van kedve, csatlakozhat a túrához, amelyet a **helyi német nemzetiségi önkormányzatok és segítők támogatásával** továbbá a **résztvevők hozzájárulásaival** hoznak létre a szervezők minden évben.

TÖRTÉNELMI HÁTTÉR

1944 augusztusában a szovjet csapatok bevonulnak Magyarországra, és folyamatosan nyugat felé tolják ki a németeket az országból. **1945 januárjában elérik a Dunakanyart is**, ahonnan – mint oly sok másik településről – **összeszedik a svábokat, és elhurcolják őket a Szovjetunióba „egy kis munkára = malenkij robot”**. A német gyökerekkel rendelkező svábokat kollektíven háborús bűnösöknek ítélték, és kényszermunkával büntették őket. Voltak, akik egy-két év szolgálat után visszajöhettek, de **voltak, akik soha nem tértek haza**.

A **GULAG** és a **GUPVI** táborok között az volt a különbség, hogy az előzőbe az egyénileg – általában koholt vádak alapján bírósági ítélettel – elítélt rabok kerültek, az **utóbbiba pedig tömegesen, névtelenül elítéltek**, mindegy volt, hogy volt-e bűne vagy sem. **Gyakran etnikai tisztogatás eszközeként is használták**, hogy egy-egy terület etnikai összetételét megváltoztassák. Ide tartozik pl. a svábok elhurcolása is. Magyarországról körülbelül 700 000 embert deportáltak a Gulag vagy GUPVI táboraiba, közülük 300 000 meghalt a rabsága során. A táborok elsődleges célja a **megfélemlítésen kívül az ingyen munkaerő rekrutálása** volt, amelyre a sztálini nagy tervekhez igen nagy szükség volt. A GUPVI hálózatát 1939-ben Berija hívta életre: ez lett a hadifoglyok és külföldről internáltak táborhálózata, azaz – a külföldiek Gulagja.

Ezekben a táborokban a rabokat pokoli körülmények között tartották, éhezettették és dolgoztatták, és a nem megfelelő életkörülmények miatt **sokan fertőzések, betegségek áldozataivá váltak, vagy végelgyengülésben pusztultak el**.

A Dunakanyar három településéről, Zebegényből, Nagymarosról és Kismarosról összesen **több, mint 600 főt hurcoltak el** 1945. január első napjaiban. Kihirdették a névsorokat, és akik szerepeltek rajta, azok egy kis bőrönddel másnap hajnalban elindultak a jeges betonúton a teljes ismeretlenbe. Voltak köztük családok, férfiak, gyermekes nők, anyák, nagymamák, fiatalok, idősök. **Nagyjából az egyharmaduk sosem térhetett vissza**. A több, mint 130 km-es távot 6 nap alatt kellett gyalogszerrel megtenniük, amíg a kál-kápolnai vasútállomáson végül bevagonírozták őket. Az **elhurcoltakat marhavagonokba préselték**, és meg sem álltak a Szovjetunióig.

Sokan már a gyötrelmes utazás miatt is megbetegedtek, vagy legyengültek, így teljesen erőtlennül, kifáradva és éhezve érkeztek meg a táborokba, ahol barakkokban szállásolták el őket. **Napi 10-12 órát kellett dolgozniuk** (fakitermelésen, kőbányában, ipari építkezéseken) és cserébe az alapellátás (élelmezés és egészségügyi) is igen szegényes volt.

Hazatérésük után a magyarországi titkosszolgálatok **hallgatásra kényszerítették a lelkiileg és sokszor testileg is megtört embereket**, ezért azok – féltve a saját és a családjuk életét – **keveset beszéltek az ott történteikről**, és azt is csak szűk körben. A 90-es években lehetőség nyílt rá, hogy **elkezdjék feldolgozni a traumát**, ám ekkor már sokan nem akarták feltépni a régi sebeket. A túlélők jelentős része mélyen eltemette magában az emlékeiket, és voltak, akik el sem mondták családjuknak, leszármazottaiknak az eseményeket.

Évtizedekig mély hallgatás övezte az elhurcoltatást és a szenvedést, amely családokat és generációkat nyomorított meg a titkokkal és az elfojtott érzelmekkel, sérelmekkel. **A túránk egyik célja ezen történetek feltárása és feldolgozása**, hogy valamilyen módon együtt emlékezzünk és kezdjük el feltárni és feldolgozni ezen traumákat, **bevonva a túlélők leszármazottainak második és harmadik generációját**, továbbá a szélesebb társadalmi közeget.

Bár a túra a málenkij robothoz kapcsolódik, **üzenete szélesebb közönségnek is szól**. A túra szervezői **a magyar történelem XX. századi tragédiáinak minden áldozata előtt fejet akarnak hajtani**. Meggyőződésük, hogy hazánk XX. századi történelme **traumák sorozatából áll**, mely az első világháborúval és az azt lezáró trianoni békeszerződéssel kezdődött, a második világháború szörnyűségeivel folytatódott (benne többek között a málenkij robottal), következtek a kommunizmus rémtettei, majd a rendszerváltás egzisztenciális nehézségeivel zárultak. **Ezen események valamelyike minden magyar családot érint**, és a mai napig sincsenek teljesen feldolgozva. A túra célja az is, hogy minél több honfitársunknak **segítsen feldolgozni saját családjá XX. századi tragédiáját**, ezzel segítve az egész magyar társadalom szorosabb összetartozását.

AZ ALAPÍTÓK

Kosztra Gábor: 1980-ban született, matematika-történelem szakos középiskolai tanár, 4 gyermek édesapja. Nagymarosi sváb lányt vett feleségül, és így Nagymaroson telepedett le. Abban a házban él, ahol felesége nagyszülei közös életüket kezdték a málenkij robot után. Jelenleg az I. Géza Király Közgazdasági Technikumban tanít Vácon. A nemrég indult matematika tanári hivatást népszerűsítő Váltószögek podcast ötletgazdája és készítője.

Jolánkai Máté: 1975-ben született, történelem-angol szakos középiskolai tanár, 2 gyermeke van, három évet élt Nagymaroson, jelenleg két kéttannyelvű gimnáziumban tanít történelmet angolul. Szíjgyártó végzettsége is van, bár azt nem gyakorolja. Hobbija a történelem, a mitológia és az opera.

ALAPADATOK A TÚRA LEBONYOLÍTÁSÁRÓL

Szállás: Közösségi helyeken, tornacsarnokban, iskolákban, földön, polifoamon, hálósákban.

Étkezés: Reggeli és vacsora közösen, ezt a szervezők biztosítják. A napközbeni élelemlről egyénileg gondoskodik mindenki.

Költségek: Önköltséges áron van a túra, így a három nap költsége nem jelentős.

Utazás: Az indulás helyszínére egyénileg, vissza a településekre közösen busszal, vagy egyénileg.

Túraútvonal: Összesen 134 km hosszú (napi 40-45 km), nagy része aszfaltozott közúton. Három nap, két éjszaka. Az útvonalon végig jönnek velünk segítők autóval, akik hozzák-viszik a csomagjainkat, segítenek, ha szükséges.

TOVÁBBI INFORMÁCIÓK

Facebook Málénkij Robot Emléktúra

[Málénkij Robot Emléktúra | Nagymaros | Facebook](#)

(<https://www.facebook.com/malenkijrobot/>)

A jelentkezési lap és egyéb információk:

[Málénkij Robot Emléktúra – 2025. január 3-4-5](#)

(<https://malenkijrobotemlektura.hu>)

Három vagy kétnapos túrán résztvevők maximális létszáma: 55 fő

Egy-egy napra csatlakozni bárkinek lehet, nincs létszámkorlát

Email: szervezes@malenkijrobotemlektura.hu

A 10. jubileumi emléktúra 2025. január 3-4-5-én lesz, amely egyben az esemény 80. évfordulójának időpontjára esik.